

# Pauluse Kiri

Aprill 2025  
nr. 146



Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku Tartu Pauluse koguduse kuukiri



Andy Froniuse loeng pisipiltide kujundamisest.

Foto: @josiahventure

## Misjon kolib internetti

18.-21. märtsini oli Tšehhimaal Malenovices taas *Digital Missions Summit* ehk sotsiaalmeediamisjoni kohtumine, kus Eestit esindasid Kristjan Luhamets, Maili Karus, Mia-Maria Lorenz, Hanna Toots, Jakob Luhamets ja Eliza Kobin.

17. märtsi hommikul algas Tartu Pauluse kiriku parklast pikk autosõit Tatra mägede vahele Malenovicesse. Lisaks imeilusale asukohale rõõmustas osavõtjaid ka kevadiselt kaunis ilm. Sündmuse korraldas misjoniorganisatsioon *Josiah Venture*. Osalema olid kutsutud kristlased, kes soovivad jagada evangeeliumi seal, kus noored palju tunde oma päevast

veedavad ehk sotsiaalmeedias. Oma ala asjatundjad õpetasid erinevaid tehnikaid, kuidas püüda internetis mittekristlaste tähelepanu, kuidas filmida, millega monteerida, kuidas leida ideid videote jaoks ja palju muud.

Hanna Toots oli väga rõõmus, et ta sai osaleda: "Mul on hea meel, et nad seda jälle korraldasid, ja nii tore, et mind kutsuti! Võiks selliseid asju ka Eestis teha. Mõned seminarid olid eriti head, näiteks avaliku esinemise töötuba, kuna Robert Chestnut, kes seda läbi viis, on ise väga hea selles ja ta oskas ka töötuba väga hästi teha."

## 10 aastat jumalateenistuste videoülekandeid

26. aprillil 2015 kanti esimest korda Youtube'i kanalil üle Tartu Pauluse koguduse jumalateenistus. Ülekande teostas Priit Humal. Suur remont oli kirikus tasapisi lõpule jõudmas, veel puudus näiteks altarimaal, kuid kogudus sai juba kasutada suurt kirikusaali.

Kirikusse oli paigaldatud seitse robotkaamerat, mille abil tehakse tänagi igal pühapäeval videoülekanne. Kõik ülekanded on järelvaadatavad. Tartu Pauluse oli Eestis üks esimesi kogudusi, kes hakkas igal pühapäeval tegema videoülekandeid.

## Uued töötajad raamatupoes

Merike Uudam on Pauluse Raamatupoodi juhatanud alates 1. augustist 2006, nüüd, alates 1. aprillist, andis ta teatepulga edasi. Tema tööd jätkavad Merce Antons ja Mari Bleive.

## Tartu praostkonna sinod peeti Jõgeval

3. aprillil kinnitas Tartu praostkonna sinod praostkonna aruande ja eelarve ning valis kirikukogu saadikuteks Siimon Haameri, Priit Kama ja Aivo Prükki. Lõuna-Eesti piiskopkonna nõukogus hakkab Tartu praostkonda ilmikuna esindama Koit Pindmaa.

Sinod algas jumalateenistusega Jõgeva kirikus, sealsamas peeti ka sinodi koosolek ning kõrvalruumis pakuti lõunat. Kaugemalt tulijaid rõõmustas hea ligipääsetavus autoga, mis tegi Jõgeva kirikust mugava ja meeldiva kohtumispaiga. Pikema ettekande pidas piiskop Marko Tiitus, Andraese liikumist tutvustas Samuel Reinaru, EELK noortekogu loomist assessor Mattias Haamer, Pastoraadi piiblikooli Siimon Haamer. Registreeritud osavõtjaid oli sinodil 54 (piiskop, 17 Tartu praostkonna vaimulikku, 33 sinodisaadikut ja 3 külalist).

## 75 aastat tagasi...

14. aprillil 1950 otsustas Tartu linna TSN Täitevkomitee jääda Pauluse kiriku varemete taastamise osas eita-vale seisukohale. Sisuliselt tähendas see lammutamist, sest varemed ei kuulunud enam taastamisele. Täitevkomitee esimees Rosenthal pakkus kogudusele nii katoliku kirikut kui Kolgata palvemaja, kuid kumbagi ei võtnud Pauluse kogudus vastu. Soov oli taastada oma kirik. Imekombel sai kogudus 1957. aastal ehitusloa, 1966. aastal pühitseti taastatud kirik, mida tuli küll kaua muuseumidega jagada.

# Jaak Aus: mis võib olla paremat,

**Tallinna Kaarli kogudus on tänavu Tartu Pauluse eestpalvekogudus. Seepärast tutvume täna Tallinna Kaarli koguduse ja selle õpetajaga. Jaak Aus, sa oled Eesti suurima koguduse õpetaja – kas hirm ei ole?**

Filosoofiliselt võiks küsida: mis on hirm? Kui see on kartus millegi või kellegi ees, siis ei, hirmu ei ole. Kui selle all mõelda aga aukartust – nii Jumala kui vastutuse ees –, siis küll.

Olen Kaarli koguduses teeninud vaimulikuna varsti juba kolmkümmend aastat. Enne seda olin kirikumees, seejärel tegin noortetööd, tegelesin leerilastega ja paljude muude asjadega. Olen kasvanud koos selle kogudusega, näinud väga erinevaid perioode ja kogenud mitmeid muutusi. Arvan, et mind on raske üllatada ja ka hirmutada. Aukartus ja

vastutuse tunne aga ei ole selle ajaga muutunud. Seda kogen ikka, sest ilma usalduseta ja Jumala kuulamiseta ning Tema tahte märkamiseta ei oleks võimalik seda ametit pidada. Äratundmine sellest, mida Jumal on minu kätte usaldanud, loob vastutus-tunnet ja juba mainitud aukartust.

**Kaarli kogudus on minu teada algusest peale sinu kodukogudus. Räägi oma usulisest kujunemisest ja kasvamisest.**

Olen ristitud kolme kuu vanusena Kaarli koguduse õpetaja, hilisema peapiiskopi Edgar Hargi poolt. Ristimine toimus kodus. Minu vanemad on laulatatud ja olnud kirikuga seotud läbi aja. Samas ei ole mul olnud kodus kristlikku kasvatust nii, et võiksin öelda, et usulised alged oleksid mulle „emapiimaga“ edasi antud.

Ei. Minu lapsepõlves ja nooruses ei ole Jumalat olnud selliselt, et oleksin Teda nimetanud oma Päästjaks ja Lunastajaks. Aus on öelda, et ma väga ei teadnud Temast midagi. Minu tädi, Järve Linda, oli väga usklik, ja tema natuke midagi rääkis. Ta mainis ka, et ta palvetab mu eest – ja see ei seganud mind.

Minu arutelud Jumala üle said alguse nõukogude armees. Sain seal natuke mõtiskleda maailma ja selle olemuse üle, või nagu olen hiljem mõelnud, tädi Linda palved said vastuse. Mul tekkis huvi surma ja surmale järgneva vastu ning ka selle osas, kuidas on tekkinud kõik see, milles me elame, liigume ja hingame. Kuidagi küpses minus tunne, et peaks seda asja lähemalt uurima. Sõjaväest tulles küsisin tädilt, kuidas seda teha, ja tema suunas mind leerikooli. Kohtumine õpetaja Einar Soonega ning vestlused temaga viisid selleni, et olen praegu seal, kus olen. Ka tollane õhustik ja noortega koos tegutsemine, praktiline osalemine koguduse elus oli see, mis sidus. Meil oli aktiivne seltskond ning koguduse õpetajad ei seganud meie organiseerumist ja tegevust. Pigem andsid nad vabadust ja suunasid oskuslikult, et kooskäimine oleks rohkem kui tore koosolemise aeg. Aasta oli 1989, sellest ajast on mitmeid meist jäänud kirikutööle.

**Sa oled sündinud ja koolis käinud nõukogude ajal. Kui palju mõjutas sind nõukogude ideoloogia?**

Ei mõjutanud. Minu vanemad olid lihtsad inimesed. Isal oli haridust kolm klassi ja emal neli. Meie peres ei olnud neid, keda oleks Siberisse saadetud, ja seda, et isa oli saksa poolel Sinimägedes, teadsid väga vähesed. Minu teadvuses ei olnud vahetut nõukogude võimu vihkamist. Teadsin, et kunagi oli Eesti olnud iseseisev, sest vanaisal olid kapis kahekroonised rahad, ja mingil hetkel tegid poisid koolis paberist sinimustvalgeid lippe, mis pandi stendi vahele ning neile tuli sellest mingi jama. Alles sõjaväe viimasel aastal hakkas meile natuke tilkuma, et midagi on Eestis teoksil. Siis hakkasin neid asju endale teadvustama ja uurisin rohkem meie ajaloo kohta. Mäletan, et



# kui kohtuda ikka ja jälle Jeesusega!

meie peres tõi isa ka nõukogude ajal jõuluõhtul kuuse tupp ja nii me tähistasime jõule. Kardinaid akendele ette ei pandud ja mingit hirmu või kartust keegi ei väljendanud.

## **Kas sul on nimetada mõni sind vapustanud usu- või pöördumiskogemus?**

Ametist tulenevalt olen kuulnud ja ka kõrvalt näinud mitmeid imelisi kogemusi ja pöördumisi. Minu tee usu tunnistamiseni oli pigem ratsionaalne, väga mõistuspärane. Olen tihti öelnud, et minu usuline kasvamine oli pragmaatiline ja loogiline, mitte kogemuspõhine. Siiski oli minu jaoks kogemuslik üheksa aastat tagasi Roomas käimine. Olen seda nimetanud enda jaoks ilmutuslikuks. Sellel rännakul hakkasin korruga väga paljut taipama. Ma olin teinud oma tööd just nii, nagu mind oli õpetatud ja nagu ma olin õppinud, aga miks ma midagi teen või mis on minu tegevuste mõte – see valgustus tuli mulle Roomas käies. Hakkasin hoopis rohkem enda jaoks mõtestama vaimuliku ametit, sakramente, missa tähendust ja paljut muud. See kõlab välja öelduna väga lühidalt, kuid see on mind palju mõjutanud ning ma loen seda Jumala puudutuseks ja juhtimiseks – see oli väga raputav ja tugev emotsionaalne kogemus.

## **Millised on olnud Sinu usulised eeskujud?**

Isikliku usu seisukohalt armastan väga püha Franciscust. Üritan kord aastas käia tema kodulinna Assisis ning tema haulal palvetada ning mõtiskleda. Mind on köitnud püha Franciscuse lihtsus, ausus, siirus ja usuline kirk. Ka usuisa Martin Luther on mind teatud aspektides kõvasti vorminud, aga seda on teinud ka paavst Johannes Paulus II ja paavst Franciscus oma mõtetega. See võib nüüd olla intervjuerijale ootamatu, kuid ka sina, vend Enn, oled mind mõjutanud. Ma ei ole seda oma ellu suutnud viia, kuid sinu pühendumus, süsteemsus, Pühakirja ja Kiriku õpetuse tundmine on see, mis teeb mind kadedaks. Toon ühe näite, mis mind 1990. aastate keskpaigas puudutas. Sõitsime koos Austriasse ja teel olles räägitakse ikka juttu, kuid

teatud hetkedel tekkis bussis vaikus, sest Enn võttis Piibli ja pidas oma tunnipalvuse. See distsipliin ja süsteemsus on mind juhtinud päris palju. Kuigi me ei ole sinuga viimastel aastatel nii palju suhelnud, on mind sinu eeskuju palju kandnud. Viimastel aastatel olen saanud väga palju juhust piiskop Philippe Jourdani käest, kellega on olnud hea rääkida ja teatud teemasid avada. Ma ei maininud oma õpetajat Einar Soonet, aga nägin, et see küsimus tuleb.

## **Kuidas jõudsid kirikutööle? Kas vaimulikuamet oli Sinu enda valik või pigem väline kutse?**

See oli väline kutse, see lihtsalt läks nii. Tegelesin koguduses noortega ja toimetasin leerilastega. Loomulik oli minna õppima usuteadust. Kui olin õpingutega edenenud umbes poole peale ja taastati Peeteli kogudus Tallinnas, siis tollane praost Gustav Piir, kes oli ka Kaarli koguduse abiõpetaja ja minu praktika juhendaja, küsis, kas ma ei tahaks minna teenima seda kogudust. Nii see läks. Loomulikult oli see Jumala plaan.

## **Oled töötanud Einar Soone kõrval, eeskätt siis, kui ta oli juba piiskop. Mida sa temalt oled õppinud?**

Einar on kindlasti minu Õpetaja, vormija ja kujundaja. Oleme temaga vaielnud ja olnud ka eri meelt, kuid seda pigem minu nooruse tormakuse ja „tarkuse“ tõttu kui tema pärast. Olen alati imetlenud tema head oskust olla hingehoidja ja juhendaja. Tema tasakaalukus ja oskus alati leida lahendus probleemide lahendamisel on olnud imeline. Temas ei ole olnud kübetki edevust ega kõrkust. Alandlikkus ja Kristuse eeskujuks võtmine on tema jaoks tähtsaim. Mitte meie, vaid Tema. Usun, et teda ja ka mind on aidanud tegelemine moraaliteoloogiaga, tema mind selle distsipliini juurde ka viis. Ta on olnud mulle alati vaimulik isa – nagu paljudele teistelegi.

## **Mis on sinu vaimuliku elu keskpunkt. Või teisiti küsides: millised on need allikad, kust sa saad usulist ja vaimulikku kosutust?**

Ma ei häbene tunnistada, et vaimulikuks saades ei taibanud ma veel

paljut. Tegin asju, sest nii oli tehtud, ja rääkisin, sest nii oli räägitud. Nii näiteks teadsin ja pidasin oluliseks kõiki sakramente ja jumalateenistust, kuid nende seostamine ja mõtestamine Kristusega oli pealiskaudne. Mainitud Roomas käimine pani selle paika ja ka hilisemad Igavese Linna rännakud on seda kasvu toetanud. Proovin vähemalt kord aastas olla mõned päevad Roomas, ja iga kord, kui seal käin, kas ükski või koos koguduseliikmetega, puudutab see mind sügavalt. On tegevusi ja paiku, kus tunnen Püha Vaimu puudutust iga kord väga erilisel moel, ja see paneb põlved nõtkuma ning toob pisarad palge.

Ma pean väga oluliseks armulaua käimist ja jumalateenistusel osalemist. See on pikem teema, mis vajaks selgitust, ja olen tegelikult sellest ka kirjutanud ning mõnegi saate teinud. Minu jaoks on missal käimine väga tähtis, sest see on armastuse tegu, mida teeme, kui võtame ette tee jumalateenistusele. Mis võib olla paremat, kui kohtuda ikka ja jälle Jeesusega, keda armastad, ja kõigi teistega, keda seob seesama armastus?

## **Kui palju toetuvad Kaarli koguduse inimesed palvele? Kas need, kelle eest on palvetatud, tulevad tagasi ka tänupalvega?**

Ilmselt on see igal pool nii, et abipalveid on rohkem kui tänupalveid. Oleme seda ikka ja jälle püüdnud meelde tuletada, kuid see on nii, nagu on. Samas arvan, et tänulik meel on inimestel olemas. See ilmselt ei kõla nii konkreetset kui abipalve, aga usun, et südames ja oma vaiksetes palvetes on ta olemas. Eestpalve kogemusi on mitmeid, mida olen kõrvalt näinud ja ka ise kogunud. Minu puhul on kogemus see, et kui mingi mure või teema närib väga sügavalt, siis ootamatult tuleb muretus ja asjad lahenevad. See on Jumala rahu, kui oskad Teda usaldada ja Temale loota. Olen palve olulisust rõhutanud näiteks seeläbi, et öelnud, et pühapäeval kirikusse minnes võiksite seda teha juba seepärast, et seal on inimesi, kes vajavad meie palveid. On hea teada, et kui mina eestpalvet

vajan, siis on kirikus neid, kes minu eest palvetavad. Liiga palju arvatakse, et jumalateenistus on vaid jutlus. Minu jaoks on kogu missa täis teenimist, ülistust, palvet ja kõike muud head, mida saame kogeda kohtudes Kristusega ja olles Tema Ihu ja Vere sakramendi läbi osaduses.

**Oleme sinuga aastaid tagasi puutunud palju kokku noortetööd tehes. Noorus on ilus aeg, aga kipub ruttu mööda minema – siiski on oluline, et kirik kõnetaks ka noori inimesi. Kuidas on seda Sinu arvates kõige parem teha?**

Ma ei tea, miks meie kirkus arvatakse, et lahendus noortetööle peitub vabakogoduslike meetodite kasutamises. Ikka ja jälle kuulen, kuidas „meie kirikus ei ole ülistust ja haigete eest palvetame vähe“, Pühakirja tõlgendamisel olevat me liiga „vaimuvaesed“ ja nõnda edasi. Vaidlen sellele alati vastu ja rõhutan, et meie peamine probleem on see, et me ei oska neid aardeid, mis peituvad meie jumalateenistuses ja kiriku õpetuses,

piisavalt hästi seletada ega noorteni viia. Jah, noorte tempo on kiirem ja nad tahaksid saada kogemusi rutem. See tähendab, et nad jäävad sageli pealiskaudseks ja pole sugugi kindel, et see ehitab üles jäävat, katkematut sidet Kristusega. Luterlikul kirikul on väga palju head ja väärtuslikku, mida tuleb noorteni viia, seda lihtsal viisil seletades. Samas näib mulle, et oleme kohati jäänud liialt sõnakeskseks. Meile meeldib rääkida ja õpetada, aga kuidas teha seda nii, et noor tajuks räägitud tähendust ja jõuaks seesmisele äratundmisele, see on tõeline väljakutse. Aga see kõik ei ole sugugi võimatu.

**Kaarli kogudusel on juba pikka aega olnud lasteaed ja kool; milline on nende roll praktilises koguduselus ning kuivõrd nad kujutavad endast koguduse kasvulava?**

Kooli eesmärgiks ei ole kunagi olnud luua koguduse kasvulava. Samas teatav mõju kindlasti on, kuid see ei ole otseselt mõõdetav. Ei ole nii, et kõik õpilased tulevad koos oma vanematega leeri. Lõime kooli selleks, et

luua kristlikele väärtustele tuginev keskkond, kus püüame selle poole, et kõik hea, mida meil kristlastena on pakkuda, jõuaks nende laste ja noorteni, kes meie kooli tulevad. Meie koolis saab rääkida oma usust, ilma et keegi naerma hakkaks. Püüdlime selle poole, et meie lastel oleks keskkond, kus nad kogevad Jumala armastust, küll siis tuleb ka kõik muu, kui on õige aeg.

Küsimusi esitas  
ENN AUKSMANN

## Kontserdid

L, 12. aprill kell 19 Hans Zimmer. Orel ja gongid.

R, 18. aprill kell 19 James MacMillan „Stabat mater“. Eesti Filharmoonia Kammerkoor ja Tallinna Kammerorkester. Dirigent Tõnu Kaljuste.

L, 19. aprill kell 16 Vanemuise sümfooniaorkester. Solistid Pirjo Jonas ja Martin Karu. Kavas on A. Vivaldi Stabat Mater, A. Corelli Concerto grosso (F-duur, op. 6, nr 12) ja G. B. Pergolesi, Stabat Mater.

## Jumalateenistused

6. aprill kell 10.

13. aprill kell 10 palmipuudepäha.

17. märts kell 18 Suur Neljapäev.

18. märts kell 10 Suur Reede.

20. märts kell 7 liturgiline teenistus. kell 10 Ülestõusmispäha. kell 12 laste ja perede jumalateenistus.

21. aprill kell 18 teine ülestõusmispäha.

27. aprill kell 10.

4. mai kell 10.

Ülekanded jumalateenistusest on Pereraadios, Youtubes ja Facebookis.

Kirikus on kaks mängutuba, kus ekraani ja kõlarite abil saab jälgida jumalateenistust.

## Meie Isa palve kooslugemine

21. aprill kell 11:45 loetakse üle Eesti eri paigus, kuid üheskoos Meie Isa palvet. Lähem info: meieisapalve.ee

## Koguduse elu nädala sees

Piiblitunnid kolmapäeviti kell 17.

Taizé palvused neljapäeviti 17.30.

Leeritunnid on esmaspäeviti ja kolmapäeviti kell 18.00.

Piibliringid:

T. 8. aprill kell 17.00 (Merce ja Kai)

R. 11. aprill kell 17.00 (Aino)

P. 13. aprill kell 11.45 (Juta)

T. 22. aprill kell 17 (Merce ja Kai)

R. 25. aprill kell 17.00 (Aino)

P. 27. aprill kell 11.45 (Juta)

T. 6. mai kell 17.00 (Merce ja Kai)

R. 9. mai kell 17.00 (Aino)

P. 11. mai kell 11.45 (Juta)

Kantselei, kirik ja kolumbaarium on avatud E-R 9-17, L 9-14, P 9-10, telefon 5550 6363.

Liikmeannetusi saab teha kantseleis või ülekandega. Arve nr: EE282200 221005105336, saaja: EELK Tartu Pauluse kogudus.

Raamatupood on avatud

E-R 10-17, L 10-14 ja P 11.30-12.00.

## Pühapäevakool

Tunnid laupäeviti kell 11.00:

2–4 aastased (Eleri Luhamets ja Karin Kuusk)

5–6 aastased (Aleksander Erstu ja Mari-Liis Kurvits)

I–II klass (Pirjo Roots ja Katrin Kull)

III–V klass (Anu Seppa ja Heli Lätt)

VI–VIII klass (Katrin Burman)

Pühapäevakooli laager pealkirjaga "Tee, tõde ja elu" on 30. mail - 1. juunil Põltsamaa kiriklas. Osavõtust palume teada anda 3. maiks. Lähemat infot saab pühapäevakooli õpetajatelt.

## Noorteõhtud

Neljapäeviti kell 19 kiriku noortetoas.

Laupäeval, 3. mail kell 10.30-21.00 on Pauluse kiriku tiibhoone saalis noortepäev teemal "Õhus on väge". Kavas on töötoad, mängud, seminar, ühistegevus ja mõnus koosolemine.

EELK noortepäevad on 10.-13. juulil Puhjas teemal "Taevalikult rikas".

Info: Elise Nora Pruun, tel 58156209.